

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica contra horum temporum hæreses

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

In Lvcaë Cap. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39546

IN LVCÆ CAP. 2.

14. *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, hominibus bonæ voluntatis.*

Incarnati-
onis
Domini-
cæ finis.

Joan. 16.

Bona vo-
luntas
hoc loco
quæ.

INCARNATIONIS Dominicæ quasi finem & scopum hic cantus Angelicus tribus verbis exprimit. Primum est *Dei gloria*, ad quâ omnia diriguntur. Secundum est, *pax in terra*, non temporalis sed spiritualis & felicissima, inter homines videlicet & Deum: facta reconciliatione humani generis cū Deo, & illa animorum pace constituta, quam Christus ex mundo abiturus suis dedit, dicens: *Pacem meam do vobis*, &c. Tertium exponit quibus hæc pax per Christum conferenda sit. Nempe non omnibus hominibus, nec creditibus tantum, sed *hominibus bonæ voluntatis*, rectis & simplicibus, quales isti pastores erant. Bona autem voluntas sola ponitur, vnde quis rectus & bonus dicatur, quia voluntas cæteras potentias mouet ad operandum, & principium actuum ac proximum totius boni operis est bona voluntas.

Displicet hæc Euangelica doctrina hæreticis nostri temporis, ideoque hanc lectionem nostram ab Erasmo admoniti vitiosam & corruptam esse clamitant. In Græco quippe, non in genitiuo sed in nominatiuo legitur illa vox quâ noster interpret vertit, bonæ voluntatis: *εὐδοκίας*. Sed & ipsam vocem Græcam negant prorsus authore Erasmo significare in Scripturis bonam voluntatem in homine, sed vel ipsum Dei beneplacitum erga homines, vel certè mutuam quandam inter homines amicitiam, idque rarissimè. Sed non omnia vidit Erasmus, quem hoc in loco infeliciter iterum

rum sequutus est Cornelius Ianſenius ; diſertè affirmans hanc vocem nunquam tribui hominibus reſpectu Dei. Nam ad Philipp. cap. 1. vbi legimus, *Quidam propter bonam voluntatem Chriſtū prædicant*, (quæ haud dubiè bona voluntas fuit reſpectu Dei, & propter honorem Dei) Græcè eſt *ἡ εὐδοκία* : & ad Roman. 10. vbi Paulus dicit, *Voluntas quidem cordis mei, & obſecratio pro illis fit ad Deum*, vbi de ſua bona voluntate purèq; erga Iudeos charitate, non amicitia humana, loquitur, Græcè eſt *ἡ εὐδοκία τῆς καρδίας ἐμῆς*. Falluntur ergo qui Eraſmum ſequuti vocem Græcam hoc loco non bonam in homine voluntatem, ſed Dei tantum erga homines beneplacitum, ſignificare volunt. Exclamat quidem hoc loco Calvinus & dicit. *Vnde factum ſit vt obreperet genitiuus caſus nescio. Certè lectio vulgata quæ habet, Hominibus bonæ voluntatis, non modò tanquã adulterina repudiari debet, ſed etiam quia totum ſenſum corrumpit.* Sed contra Calvinum Beza ipſe ſic ſcribit. *Ad me quod attinet, quamvis in omnibus exemplaribus Græcis legerim εὐδοκία in nominatiuo, & ita ſim interpretatus, tamen Origenis, Chryſoſtomi, veteris interpretis authoritatè, ipſam denique rationem ſequutus, non recuſem legere εὐδοκίας in genitiuo, & totam hanc orationem in duo membra partiri, hoc modo: Gloria in caelis aleiſſimis Deo, & in terra pax in hominibus dilectis vel complacitis. Hæc ille, exponens verbum εὐδοκίας de bona voluntate & beneplacito Dei erga homines; nõ de bona voluntate in ipſis hominibus. Caterũ Græci illi Patres à Beza citati, Origenes homil. 13. in Lucam, & Chryſoſtomus homil. 36. in Matth. in ſerm. de aſcenſione Domini, & homil. de Natiuit. Domini, quibus adde eundem Origenem homil. 1. in Matth. & contra Celfum lib. 1. & eundem Chryſoſt. homil. 2. in Matth. ope-*

Caluinũ
Beza cor-
rigit.

ris imperfecti, & homil. 35. de natiuit. Christi, D. quoque Hieronymum in cap. 2. Eſaiæ, & Auguſt. ad Simpli. lib. 1. q. 2. nō ſolū in genitiuo legunt ſicut noſter textus habet, ſed præterea de bona voluntate in hominibus exponunt, docentes pacem quam Chriſtus attulit, non niſi in bonæ voluntatiſ hominibus reſidere, quia iſta bona voluntas in credentibus effectus eſt pacis quam Chriſtus attulit. Sanè in genitiuo caſu omnes veteres Latini Patres conformiter hæc verba legunt, quoties hunc locum tractant, vt ipſemet fatetur Beza. Non igitur lectio vulgata, ſed impius Caluinus aliique nouatores totum huius loci ſenſum corruperunt.

37. *Non diſcedebat de templo, ieiunijs & obſecrationibus ſeruicens diē ac noctē.*

Ieiunium
ad Dei
cultum
pertinet.

DO CET hic locus ad Dei cultum ieiunia pertinere non ſecus atque obſecrationes, quum de utroque dicatur Anna vidua Deo ſeruiffe, id eſt, Deam coluiſſe. Vt ut enim Lucas verbo *λατρεύσας*, vnde latrīa, quæ cultum ſupremum & Deo proprium ſignificat. Non tulit huius loci doctrinam Caluinus, ideōq; eius puritatem ſuo fermento contaminare voluit. *Sapere eſt* (inquit) *ſcrupulus, quòd videtur Lucas partem diuini cultus in ieiunijs ſtatuerē.* Sed notandum eſt, ex operibus quæ ad Dei cultum ſpectant, alia ſimpliciter requiri, & per ſe eſſe neceſſaria; alia verò quæ accedūt, referri in hunc ſmè, vt prioribus illis ſubſeruiant. Precaſiones ad Dei cultum propriè faciunt, ieiunium verò inferius ſubſidium eſt. Sit hæc diſtinctio vera: ex ea tamen diſertè ſequitur, partem diuini cultus in ieiunijs poni, quia ſubſidium quoddam eſt precaſionū quæ ſimpliciter ad Dei cul-

cultum requiruntur. Vtrunque autem hoc genus, affirmat Calvinus, ex operibus illis esse quæ ad Dei cultum spectant. Nō ergo scrupulum, quem ponit Calvinus, eximit, sed magis confirmavit. Nunc autē ieiunium opus est Deo gratum ex se, & ad Dei cultum ex se pertinet, nō solum subsidium est precationum. In dō ait Calvinus: *Ieiunium non aliter Deo probatur, nisi quatenus precandi studium & ardorem adiuvat.* Id sūta est, huius Annæ viduę ieiunia Deo probata non erant. Ait enim de illis Calvinus eodem hoc in loco: *Non dubium est quin ieiunia sua retulerit sancta mulier ad lugendam, quæ tunc erat, Eccl. sic calamitatem.* Si ad hunc finem sua ieiunia retulit hæc sancta mulier, aut Deo hoc nomine probata non erant, aut falsum est quod prius Calvinus dixit, Deo non probari ieiunia nisi quatenus precandi studium & ardorem adiuvant. Ita ad refutandum Calvinum, ipsemet Calvinus & vnus sufficit. Hic videlicet est spiritus vertiginis quem patiuntur ipsi Archihæretici, vt infra paucas lineas pugnancia doceant. Magistri mendaces meminisse nunquam possunt, mendacem oportere esse memorē, Nā & alibi idē Calvinus, vbi hæc verba Lucæ eodē modo deprauat, tres tamē ieiunij fines, ob quos Deo probantur, disertē assignat, vnam ad macerandam ac subigendam carnem ne lasciuat, secundam vt ad preces ac sanctas meditationes melius finis comparati, (quā hic vnicam & solam affirmat, cætera excludens) tertiam vt testimonium sit nostræ coram Deo humilitationis, dum volumus reatum nostrum coram ipso confiteri. Qui vltimus ieiunij finis non minus proprie ac simpliciter ad Dei cultum pertinet, quā precatio. Sicut enim ieiunium testimonium est nostræ humilitationis coram Deo, sic & precatio: & sicut ieiunio confitemur reatum nostrum, sic & precatione.

Vtraque

Calvinus
ex seipso
refutatur.

Institut.
lib. 4. c. 12
num. 15.

Vtraque à Deo veniam petimus, vtraque nos coram Deo humiliamus, vtraque reatum nostrum confitemur: idque eo magis ieiunio quam precatione, quatenus ieiuniū magis pœnale est, & nō vocalis sed realis oratio, non voce sed factō Deū deprecans. Si ergo precatio ad cultum Dei pertinet, non secus ieiunium pertinebit.

At enim si nullum Dei cultum in ieiunio reponat Calvinus, eo minus mirum videri debet, quia tale ieiunium definit, quod nomine ieiunij à Deo probari non potest: quum neque ad macerandam carnem, neque ad precandi studium atque ardorem quicquam conferat. Ieiunij quippe qualitatem & quantitatem seu parsimoniam describens,

Ieiunium
Caluinianum
victus
moderatus.

Vbi supra
num. 18.

Qualitas (inquit) in eo sita est, vt absint omnes lautities ac plebeijs vilioribusque cibis contenti palatum delicatis non irriteremus. Quantitatis ratio in hoc est, vt parcius ac lenius solito vescamur, tantum ad necessitatem, non etiam ad voluptatem. Hæc ille. Ieiunium ergo Calvinianū est, à delicijs tantum abstinere, nec ad voluptatē sed

Ieiunij
Caluiniani
varia
absurditas.

1.

2.

3.

4.

5.

ad necessitatem vesci. Sic Calviniani semper delicatē victitant, & ad voluptatem vescuntur, nisi quando ieiunant. Quod quia perrarò faciunt, gula apud eos in nullo peccato ponitur, nisi forte *delicatis cibis palatum irritare, & ad voluptatem vesci, ad gulæ vitium pertinere negabunt. Moderatio victus à bonis viris perpetuò tenenda (qua videlicet ad necessitatem non ad voluptatem vescuntur) ieiunium Calvinianum est. Denique hoc modo rustici & inferioris conditionis homines, qui plebeijs ac vilioribus cibis vescuntur, perpetuò ieiunant. Omnes etiam qui in lautiorē fortuna necessarijs contenti sunt, Calvino ieiunant. Quasi verò viliores & plebeij cibi nō secus ventrem repleant ac stomachum grauent, quàm cibi*

de.

delicati: aut quasi qui ad necessitatem vescitur, 6.
 carnem suam macerare dicendus sit. Sanè mode- 7.
 ratus victus omnium Medicorum iudicio pro-
 lificationi magis idoneus est quàm delicatus. Vn-
 de & rusticos ac mediocris fortunę homines pro-
 libus abundare cernimus, quibus Magnates sepe-
 numero carent. Denique non carnem macerat 8.
 sed oprimè nutrit, qui ad necessitatē tantum ve-
 scitur: nec alij magis succulenti aut robusti sunt,
 quā qui perpetua victus moderatione vsi ad ne-
 cessitatē tātū vescūtur. Medicorū præceptū est, 9.
 ad corporis robur ac vires seruādas, cibus magis
 parabilibus vesci, & ad necessitatē tātū, quasiq;
 adhuc esurientem à mēsa surgere. Nihil ergo, vt
 dixi, mirū, si Caluini iudicio ad Dei cultū ieiunia
 non pertinent. Sane quippe ad corporis cultum
 illa pertinent, non ad Dei. Philosophica illa sunt
 ieiunia, non Christiana. Ad corporis bonum sta-
 tum & *ius glæ* illa spectant, non ad castigationem.
 Non illa carnem macerant, sed impingunt; nec
 castigant, sed roborant. Christianorum autem ie-
 iunia quæ corpus etiam necessarijs ad tempus
 priuant, quæ cum fame & siti, cum abstinentia
 non lautiorum modò ciborum sed & omnis cibi
 coniuncta sunt, illa carnē macerant & castigant,
 illa ad precandi studium plurimum conferunt,
 illa hominem coram Deo humiliant, iuxta illud
 Dauidis, *Humiliaui in ieiunio animam meam*; illa deni- psal. 34.
 que ad cultum Dei pertinent.

52. *Proficiebat sapientia & etate.*

QUIA Lucas ponit profectum sapientie Sapientie
profectus
in Chri-
sto qualis.
 in Christo sicut profectum etatis, nomi-
 ne sapientie hoc loco necessariò videtur
 in-

intelligi debere, nō vna & eadem semper sapien-
tia quę per effectus magis ac magis se demonstra-
ret, sicut non vna & eadem ætas in Christo sem-
per erat, nec experimentalis quędam cognitio
in qua proficeret sine vlla nouę scientiæ secun-
dum habitum acquisitione aut incremento, (ve-
rum enim fuit in ætate incrementum) sed ipsemet
habitus scientiæ acquisitæ in Christo suscipiens
incrementa simul cum corporis ætate & statura.
Nam sicuti fiebat accessio Christi corpori in quã-
titate, secundum quam corpus maius ac maius
erat, sic etiam fiebat accessio in scientiã acqui-
sita, per quam ipsemet scientiæ habitus ad plura
extendebatur. Sic explicat D. Ambros. lib. de In-
carnationis Dominicę sacramento cap. 7. & D.
Thom. 3. p. q. 12. art. 2. & q. 15. art. 3. & 8. Beda &
Euthymius in hunc locum: & Epiphanius in An-
chorato: qui *figmentum in Christo futurum fuisse* ait, si
ab ipsa pueritia scientiam & scientiam acqui-
sitam, quam reuera haberet, dissimularet. Vide Me-
dinam in 3. p. q. 12. art. 2. Quod autem Lucas de
gratia dicit, intelligendum est illam in Christo
eandem & inuariabilem semper fuisse, nec in ea
aliter profecisse quàm quod eam magis ac magis
per actus excellentiores demonstraret & explica-
ret: vt docet D. Thom. 3. p. q. 7. art. 12. Quã etiam
ob causam, gratiam posuit Lucas vltimo loco &
post ætatem, volens insinuare non iuxta ætatem
in ea profecisse, sed in externa tantum demonstra-
tione *apud Deum & homines*: faciens videlicet opera
Deo & hominibus magis ac magis grata. Erasmi
explicationem de augmento donorū Spiritus S.
in Christo absurdam & temerariam sequitur Cal-
uinus. quam refutat Medina loco citato. Nec pu-
det Caluinum ignorantiam positiuam ponere in
Chri-

Christo, quæ accedente cum ætate sapientia informaretur, quia etiam mortē subiit peccati pœnam. Atqui mors nec plenitudini gratiæ nec plenitudini scientiæ quæ in Christo fuit, opponitur, sicut ignorantia. Vide Mediã 3. p. q. 15. art. 3. Sed vti-
nam sola rerum theologicarum ignorantia laborasset Calvinus, ac non plæraque studio & cauti-
riata conscientia deprauasset!

IN LVCÆ CAP. 3.

II. *Qui habet duas tunicas, det non habenti, &c.*

QVVM Ioannes Baptista ijs quos ad pœnitentiam agendam suis concionibus iam adduxerat (dicebant enim, *Quid ergo faciemus?*) hoc pœnitentiæ genus quasi generale iniunxit (turbæ enim erant & tota promiscua auditorũ concio quibus hoc iniunxit) vt opera cha-
ritatis erga proximum facerent, ex suis videlicet
super suis tam quoad victum quàm quoad vestitum indigentibus largiendo; bonus Calvinus hos esse vult *dignos pœnitentiæ fructus*, qui etiam à Christianis relapsis exigi debeant, nec aliquid à nobis excellentius aut perfectius in hoc genere postulari oportere. *Friuolum* (inquit) *cauillum est, hic rudibus tantum elementa tradi, quæ longè infra Christianã perfectionem subsidant. Ioannis munus fuit plebem Domino perfectã aptare. Nec dubium est quin fideliter in hoc totum incubuerit.* Arqui argumentum quo suã confirmat sententiam, etiam ipsius Caluini iudicio friuolũ cauillum esse ostenderur. Quod enim primo capite de Ioanne dictum erat, *Parare Domino plebem perfectã*, ipse Calvinus exponit iuxta vim verbi Græci quo Lucas vsus est, non ad perfectionem
sed

Pœnitentiæ fructus.

Calvinus ex seipso refutatur.